

לקוטי תורה • פרשת מטות • מאמר 1

וידבר משה אל ראשי המטות וגו' איש כי...

ומשה דיבר אל ראשי המטות

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/matos/1](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/matos/1)

1 וידבר משה אל ראשי המטות וגוי איש כי ידור נדר וגוי. ואמרו בגמ' [בגמרא] עד שידור בדבר הנדור כגון שיאמר הרי עלי בשר זה כעולה ושלמים או שיאמר קונם בשר זה עלי שהקונם הוא לשון קרבן.

"וידבר משה אל ראשי המטות" וגוי; "איש כי ידור נדר" וגוי. ובגמרא אמרו: "עד שידור בדבר הנדור" — למשל, שיאמר: "בשר זה אסור עליי כעולה ושלמים", או שיאמר: "קונם בשר זה עליי", שכן "קונם" הוא לשון של קרבן.

2 ועל יסוד זה מוסד כל מסכת נדרים בפ"י דבר הנדור. ולהבין ענין זה למה צריך להתפס בדבר הנדור דוקא.

ועל יסוד זה מושתתת כל מסכת נדרים, בביאור המושג "דבר הנדור". ויש להבין עניין זה: מדוע צריך להתפס [את הנדר] דווקא בדבר הנדור?

וגם להבין למה נאמרה פרשה זו אל ראשי המטות דוקא. הנה תנן באבות נדרים סייג לפרישות

וכן יש להבין מדוע נאמרה פרשה זו דווקא לראשי המטות. והנה שנינו באבות: "נדרים סייג לפרישות".

והנה אמרו פרישות מביאה לידי קדושה וקדושה מביאה לידי ענוה וענוה מביאה לידי יראת חטא.

והנה אמרו: "פרישות מביאה לידי קדושה, וקדושה מביאה לידי ענוה, וענוה מביאה לידי יראת חטא".

3 וצריך להבין למה יראת חטא באה אחר ענוה וקדושה כו' והלא כתיב ראשית חכמה יראת ה' [הגם שנתבאר במ"א ע"פ וידבר דעשרת הדברות בענין אם אין חכמה אין יראה אם אין יראה אין חכמה.

וצריך להבין מדוע יראת חטא באה אחרי ענוה וקדושה וכו'. והרי נאמר: "ראשית חכמה יראת ה'?" [אף שבמקום אחר נתבאר, על הפסוק "וידבר" שבעשרת הדיברות, בעניין מאמר המשנה: "אם אין חכמה אין יראה, אם אין יראה אין חכמה",

דיש ב' בחי' יראה. אך אין די בזה לתרץ הא דיראת חטא בא דוקא אחר ענוה וקדושה כו'].

שיש שתי בחינות של יראה. אך אין בכך די כדי ליישב מדוע יראת חטא באה דווקא אחרי ענוה וקדושה וכו'.

אך הענין דעיקר הקדושה הוא כמאמר אשר קדשנו במצותיו שהמצות הן העיקר והתכלית כמ"ש סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם וע"י המצות הוא אשר קדשנו.

אך העניין הוא שעיקר הקדושה הוא כמאמר: "אשר קדשנו במצותיו". המצוות הן העיקר והתכלית, כמו שנאמר: "סוף דבר, הכול נשמע: את האלקים ירא ואת מצותיו שמור, כי זה כל האדם". ובאמצעות המצוות הוא מקדש אותנו.

4 וביאור ענין זה כי הנה קדוש פי מובדל וכו' ומהו קדושת המצות זה נרמז בנוסח הברכה בא"י [ברוך אתה

ה'] אמ"ה [אלקינו מלך העולם] פי

והביאור בענין זה: "קדוש" פירושו מובדל וכו'. ומהי קדושת המצות? הדבר נרמז בנוסח הברכה: "ברוך אתה הוי' אלקינו מלך העולם". כלומר:

כי מלך העולם הוא ע"ד מלכותך מלכות כל עולמים שחיות כל העולמות עליונים ותחתונים והתהוותם מאין ליש הוא ע"י מחשבה הקדומה שעלה ברצונו ית' אנא אמלוך כו'. משא"כ קודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד.

"מלך העולם" הוא על דרך "מלכותך מלכות כל עולמים": החיות של כל העולמות, העליונים והתחתונים, והתהוותם מאין ליש, הן באמצעות המחשבה הקדומה שעלתה ברצונו ית': "אנא אמלוך" וכו'. לעומת זאת, קודם שנברא העולם, הוא ושמו בלבד.

5 והנה כתיב אני ה' לא שניתי שגם אחר שנברא העולם אין לפניו שום שינוי ח"ו [חס ושלום] אלא אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר כו'.

והנה כתוב: "אני הוי' לא שניתי" — שגם לאחר שנברא העולם אין לפניו שום שינוי, חס ושלום; אלא "אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר" וכו'.

וכמ"ש אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים (בישעיה ס"י מ"ד ו'), פי אני ראשון קודם שנברא העולם ואני אחרון לאחר שיכלו ימות המשיח וחיי העוה"ב [העולם הבא] שאז יהיה הוא ושמו בלבד כמו שהיה קודם שנברא העולם.

וכמו שכתוב: "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים" (ישעיה, פרק 44:6). כלומר: "אני ראשון" — קודם שנברא העולם; "ואני אחרון" — לאחר שיסתיימו ימות המשיח וחיי העולם הבא, שאז יהיה הוא ושמו בלבד, כפי שהיה קודם שנברא העולם.

וגם מבלעדי פי באמצעות בין מה שהיה ובין מה שיהיה דהיינו מה שהוא בבחי' הוה בעת וזמן בריאת העולם וחיותו וקיומו מששת ימי בראשית שית אלפי שני כו'.

וגם "מבלעדי" פירושו "באמצע", בין מה שהיה ובין מה שיהיה — כלומר, מה שהוא בבחינת הוה בעת ובתקופה של בריאת העולם, חיותו וקיומו, מששת ימי בראשית ועד "שית אלפי שני" וכו',

וימות המשיח ותחיה"מ [ותחיית המתים] הכל לפניו ית' כאלו הוא ושמנו בלבד ואין אלקים והסתר כו' וכמאמר ומבלעדיך אין לנו מלך אלא אתה שאין זה אלא בבחי' מלך שמלך הוא העולם

ובימות המשיח ובתחיית המתים — הכול יהיה לפניו יתברך כאילו יש רק הוא ושמנו, ואין אלקים ואין הסתר וכו'. וכמאמר: "ומבלעדיך אין לנו מלך אלא אתה", כי זהו רק בבחינת "מלך", שהרי "מלך" הוא העולם,

ואין העולם דבר נפרד חוץ ממנו ח"ו [חס ושלום] ומלכותך מלכות כל עולמים שמתפשט למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית ולארבע סטרין מלך מלך וימלוך ואינו

ואין העולם דבר נפרד מחוץ לו, חס ושלום. ו"מלכותך מלכות כל עולמים", המתפשטת למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית ולארבע רוחות העולם — "מלך, מלך וימלוך" — והיא אינה אלא

אלא זיו והארה ממדת מלכותו ית' המתפשט ומתלבש בעולמות עליונים ותחתונים להוות אותם מאין ליש ולהחיותם ולקיימם.

זיו והארה ממידת מלכותו יתברך, המתפשטת ומתלבשת בעולמות העליונים והתחתונים כדי להוות אותם מאין ליש, להחיותם ולקיימם.

(ועיין מענין אני ראשון כו' ברבות וישלח פי' פ"א) (ד"צ ע"ד) מהו אמת כו' וכ"ה בפ' דברים (דרפ"ו ב')

(ועיינו בענין "אני ראשון" וכו' ב[מדרש] רבה, וישלח, פרשה פא) (דף ז ע"ד): "מהי אמת?" וכו'. וכך הוא גם בפרשת דברים (דף רפז ע"ב),

ובשה"ש [ובשיר השירים] ע"פ לסוסתי ברכבי (ד"ר [ד' יסודות] ע"ג) ועמ"ש בפ"י ואמת ה' לעולם כד"ה ביום השמיני עצרת ובביאור ע"פ אלה מסעי.

ובשיר השירים [רבה], על הפסוק "לסוסתי ברכבי" (דף י ע"ג). ועיינו במה שנכתב על פירוש "ואמת הוי' לעולם" במאמר המתחיל "ביום השמיני עצרת", ובביאור על הפסוק "אלה מסעיי".

עוד מענין אני ראשון כו' ברבות תולדות (פס"ג ס"ט ד'). פי' בא ר"פ ט"ו ע"פ ראשון הוא לכם (דקכ"ט ע"ג [עמוד ג']).

מקורות נוספים לענין "אני ראשון" וכו': ב[מדרש] רבה, תולדות (פרשה סג, דף סט ע"ד); פרשת בא, תחילת פרשה טו, על הפסוק "ראשון הוא לכם" (דף קכט ע"ג);

קדושים (ס"פ כ"ד). **זח"ב** [זהר חלק ב'] **תרומה** (קנ"ח סע"א [סוף עמוד א]) **ס"פ מצורע** (דנ"ו א') **ת"ז** [תיקוני זהר] **תקון ה'** (דט"ז ע"א)

קדושים (סוף פרשה כד); וזהר חלק ב, תרומה (דף קנח ע"א); סוף פרשת מצורע (דף נו ע"א); תיקוני זהר, תיקון ה' (דף טז ע"א);

סוף תקון י"ט (דמ"א ע"ב) **תקון ס"ט** (דק"ח) **ועמש"ל** [ועיין מה שכתוב לעיל] **בביאור ע"פ אני דפ' ציצית וזהו ה' מלך גאות לבש שאינו**

סוף תיקון יט (דף מא ע"ב); תיקון סט (דף קח). ועיינו במה שנכתב לעיל בביאור על "אני" בפרשת ציצית. וזהו [פירוש] "הוי מלך גאות לבש": שאין זה אלא

אלא בבחי' לבוש ועמ"ש מזה בד"ה יונתי בחגוי, ונקי' זיו השכינה פ"י מה ששוכן ומתלבש בעולמות עליונים ותחתונים להיות ממכ"ע [ממלא כל עלמין] אין זה

אלא בבחינת לבוש. וראו מה שנכתב על כך במאמר הפותח במילים "יונתי בחגוי". והוא נקרא "זיו השכינה", כלומר, מה ששוכן ומתלבש בעולמות העליונים והתחתונים, כדי להיות ממלא כל עלמין — אין זה אלא

אלא ע"י זיו והארה בלבד וזיו זה והארה זו נמשכה ממדת מלכותו ית' ממחשבת אנא אמלוך,

באמצעות זיו והארה בלבד. זיו והארה אלה נמשכים ממידת מלכותו ית', מן המחשבה "אנא אמלוך" — אני אמלוך.

אבל בו בעצמו ובכבודו ית' לית מחשבה תפיסא ביה כלל סתימא דכל סתימין ועליו נאמר ישת חשך סתרו שאין העולמות עליונים ותחתונים יכולים לקבל זיו והארה ממנו ית' מעצמותו ומהותו ממש כביכול

אבל בעצמותו ובכבודו ית', "אין מחשבה תפיסה בו כלל"; הוא "סתימא דכל סתימין", ועליו נאמר "ישת חושך סתרו": העולמות העליונים והתחתונים אינם יכולים לקבל ממנו ית' זיו והארה מעצמותו ומהותו ממש, כביכול,

כי הוא קדוש ומובדל כו' ולא נערוך אליו קדושתו ואין ערוך לך כו' [ועמ"ש מזה בפ' וארא ע"פ

כי הוא קדוש ומובדל וכו', ואין אנו יכולים להשוות את קדושתו אליו, ו"אין ערוך לך" וכו'.] וראו מה שנכתב על כך בפרשת וארא, על הפסוק

לכן אמור לבני ישראל וגוי' ובפ' בשלח ע"פ אז ישיר משה מענין פ"י ולא נערוך אליו קדושתו]:

"לכן אמור לבני ישראל" וכו', ובפרשת בשלח, על הפסוק "אז ישיר משה", בעניין פירוש "ולא נערוך אליו קדושתו".

7 ב אך עכ"ז [עם כל זה] אל ה' ויאר לנו הארה רבה ועצומה מקדושה עליונה הזאת הנפלאה והנעלמה ע"י המצות שנתן לנו כי

2. ואף על פי כן, "הוי" הוא אלקים, והוא האיר לנו: הארה גדולה ועצומה מקדושה עליונה זו, הנפלאה והנסתרת, באמצעות המצוות שנתן לנו. שכן

הנה בתורה ומצות נאמר לכו לחמו בלחמי והנה לחמו פי' לפי שהתורה היא לחם ומזון לנפש על התורה והמצוות נאמר: "כואו, אכלו מלחמי". והביטוי "אכלו" מוסבר בכך שהתורה היא לחם ומזון לנפש, כמו הלחם הגשמי שהוא מזון לגוף כו'. אבל מ"מ לחמי צריך ביאור וכי לאכילה ושתיה כו'. כשם שלחם גשמי הוא מזון לגוף וכו'. אך בכל זאת, הביטוי "לחמי" טעון הסבר: האם מדובר, כביכול, באכילה ובשתייה וכו'?

8 וביאור הדבר הוא ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] רעייתי פרנסתי ישראל מפרנסין כו', ועמ"ש מזה בד"ה יונתי הני"ל.

והביאור הוא על פי דברי חז"ל: "רעייתי" פירושו "פרנסתי"; ישראל מפרנסים וכו'. ועיינו במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "יונתי", שהוזכר לעיל.

והענין כי הנה המאכל שהוא דצ"ח [דומם צומח חי] מחיה את האדם שהוא מדבר שהוא במדרגה יותר גבוה מהמאכל ואיך מחיה אותו המאכל,

והענין הוא כך: המאכל, שמקורו בדומם, בצומח וכחי, מחיה את האדם, שהוא ממין המדבר ונמצא בדרגה גבוהה יותר מן המאכל. כיצד אפוא המאכל מחיה אותו?

אך ע"ז נאמר כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם שמוצא פי ה' הוא החיות של המאכל והם העשרה מאמרות שבהם נברא העולם שבמאמר

אלא על כך נאמר: "כי על כל מוצא פי הוי' יחיה האדם". "מוצא פי הוי'" הוא החיות של המאכל, והם עשרת המאמרות שבהם נברא העולם — שהרי במאמר

תדשא הארץ נברא הצומח ובמאמר תוצא הארץ נפש חיה נבראו הבע"ח [הבעלי חיים] וכח וחיות המאמר
ההוא תמיד מלובש בו להחיותו ולקיימו והוא הוא המחיה את האדם. אך הרי גם האדם נברא במאמר
נעשה אדם.

"תדשא הארץ" נבראו הצמחים, ובמאמר "תוצא הארץ נפש חיה" נבראו בעלי החיים; כוחו וחיותו של אותו מאמר
מלובשים בו תמיד, כדי להחיותו ולקיימו, והוא הוא המחיה את האדם. אלא שגם האדם נברא במאמר: "נעשה
אדם".

9 ויש בו ג"כ מוצא פי ה' ולמה צריך להמאכל שיחיה אותו. אבל הענין כי הנה כתיב אחר וקדם צרתני
אחר למעשה בראשית וכו' שהאדם באמת הוא אחרון במעשה בראשית בזמן

וגם בו יש "מוצא פי ה'"; מדוע, אם כן, הוא זקוק למזון שיחיה אותו? הענין הוא כך: נאמר "אחר וקדם צרתני" —
"אחר" [אחרון] במעשה בראשית וכו'. ואכן, האדם הוא האחרון במעשה בראשית מבחינת הזמן,

וגם במעלה מצד גופו ונפשו הבהמית כמאמר יתוש קדמך שכל הדברים דצ"ח [דומם צומח חי] אע"פ [אף על
פי] שירדו מטה מטה מאד בעשייה גשמיות להיות יש ודבר גשמי מ"מ אינם דבר נפרד לגמרי

וגם מבחינת מעלתו, מצד גופו ונפשו הבהמית, כדברי המאמר: "יתוש קדמך". כל הדברים הדוממים, הצומחים
והחיים, אף שירדו נמוך מאוד, עד לעולם העשיה הגשמי, ונעשו יש ודבר גשמי, מכל מקום אינם דבר נפרד
לחלוטין,

כמו האדם שיכול להיות נפרד לגמרי ח"ו [חס ושלום] ועובר על רצונו ית' למרות עיני כבודו ועיין בס'
ש"ב [של בינונים] פכ"ד, רק מצד עילוי נשמתו ונפשו האלקית לבדה הוא קדם במעלה יתירה על כל
הנבראים

כמו האדם, שיכול להיות נפרד לחלוטין, חס ושלום, ולעבור על רצונו יתברך, למרות עיני כבודו — ועיינו בספר
של בינונים [התניא], פרק כ"ד. אלא שמצד מעלתו של נשמתו ונפשו האלקית בלבד הוא "קדם", ונעלה במעלה
עליונה מכל הנבראים.

וגם מצד גופו ונפשו החיונית יש לו מעלה יתירה על הדצ"ח [הדומם צומח חי] ברוח חיים שבו שהיא נפש
המדברת והמשכלת והמאמרות סדרן ממטה למעלה מתחלה תדשא הארץ

וגם מצד גופו ונפשו החיונית יש לו יתרון על הדומם, הצומח והחי, בזכות רוח החיים שבו, שהיא הנפש המדברת
והמשכלת. סדר המאמרות עולה מלמטה למעלה: תחילה "תדשא הארץ",

שהוא להיות הצומח ואח"כ ישרצו המים דגים שאינן בכלל בשר ואח"כ תוצא הארץ נפש חיה ובהמה ואח"כ נעשה אדם.

כלומר, שתצמח הצמחייה; לאחר מכן ישרצו המים – הדגים, שאינם בכלל בשר; אחר כך תוצא הארץ נפש חיה, וכן הבהמות; ולבסוף נעשה אדם.

10 והנה כל זה הוא בבחי' ירידת המדרגות והתהוות השתלשלותם מאין ליש, אבל במקורם ושרשם למעלה מעלה מסדר ההשתלשלות

ובכן, כל זה מתייחס לירידת המדרגות ולהתהוותה של השתלשלותן מאין ליש. אולם במקורן ובשרשן, למעלה הרבה מסדר ההשתלשלות,

הנה הוא להיפך שבחי' נפש אלקית שבאדם הוא בחינת אחר לגבי מקור וחיות הגוף ונפש הבהמית שנלקחו ממדרגות עליונות וגבוהות מאד

הדבר הפוך: בחינת נפש האלקית שבאדם היא בחינת "אחור" ביחס למקור ולחיות של הגוף ושל נפש הבהמית, שנלקחו ממדרגות נעלות וגבוהות מאוד,

אלא שנפלו בשבירת הכלים כנודע ושם הוא חיות הדצ"ח [הדומם צומח חי] גבוה ונעלה במעלה יתירה אלא שנפלו למטה יותר בחיות מצומצם מאד

אלא שהם נפלו בשבירת הכלים, כידוע. שם נמצאת החיות של הדומם, הצומח והחי, גבוהה ונעלית במעלה יתרה, אלא שהיא נפלה למטה יותר, לחיות מצומצמת מאוד,

כמו דומם וצומח כו' וכמשל מפילת החומה שעליון שבה נופל למטה יותר בריחוק מקום יותר כנודע.

כמו הדומם והצומח וכו'; והרי זה כמשל נפילת חומה, שהחלק העליון שבה נופל למטה, למרחק גדול יותר, כידוע.

11 ולפיכך המאכל שהוא מדצ"ח [מדומם צומח חי] מחיה את האדם ויש לו יתרון מעלה על האדם שהאדם צריך להמאכל למלאות די מחסורו אשר יחסר לו מבלעדי הלחם והמאכל משא"כ המאכל אין צריך להאדם.

לכן המזון, שמקורו בדומם, בצומח ובחי, מחיה את האדם ויש לו יתרון על האדם: האדם זקוק למזון כדי לספק את י"די מחסורו אשר יחסר לו, שהרי בלי לחם ומזון הוא חסר; ואילו המזון אינו זקוק לאדם.

וזהו כי על כל מוצא פי ה' כי מוצא יש לו ב' פירושים מוצא מה שכבר יצא מפי ה' התפשטות החיות מרוח פיו בעשרה מאמרות שנברא העולם ומוצא לשון מקור וחיי החיים

וזהו [פירוש] "כי על כל מוצא פי הוי": למילה "מוצא" יש שני פירושים. "מוצא" הוא מה שכבר יצא מפי הוי — התפשטות החיות מרוח פיו בעשרה מאמרות שבהם נברא העולם. ו"מוצא" הוא גם לשון מקור, וחיי החיים,

כמו מוצא מים שהוא המקור הנובע המעיין דהיינו המקור שממנו יצאו העשרה מאמרות שבמקורן ושרשן הדצי"ח [הדומם צומח חי] מאד נעלה ונמשכים ומשתלשלים ויורדים למטה עליהם ממדריגות עליונות ולפיכך יחיה האדם:

כמו "מוצא מים", שהוא המקור הנובע, המעיין — כלומר, המקור שממנו יצאו עשרה המאמרות. כמקורם וכשורשם, הדומם, הצומח והחי נעלים מאוד; ומשם הם נמשכים, משתלשלים ויורדים אליהם מדרגות עליונות. ולפיכך "יחיה האדם".

12 ג והנה ככל הדברים האלה וככל המשל הזה בחיות הלחם הגשמי המחיה את הגוף אדם הגשמי.

3. והנה, בהתאם לכל הדברים האלה ולמשל הזה של כוח החיים שבמזון הגשמי, הלחם, המחיה את גופו של אדם גשמי,

כן עדיין כתיב כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם אדם דלעילא דהיינו מ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם

כך גם על דרך זו נאמר: "כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם" — האדם שלמעלה; כלומר, מה שנאמר: "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם".

כי נקי אדם מלשון אדמה לעליון כי כמו שבאדם למטה יש רמ"ח אברים כו' שבהם ועל ידם מתחלק החיות שבתוכו העין רואה כו'

הוא נקרא אדם על שם הלשון "אדמה לעליון", שכן כשם שבאדם שלמטה יש רמ"ח איברים וכו', שבהם ובאמצעותם מתחלק כוח החיים שבתוכו — העין רואה וכו' —

כך למעלה התפשטות החיות הוא בריבוי התחלקות הנבראים מלאכים ונשמות בכמה מיני מדרגות ממדרגות שונות כמ"ש עיני ה' כו' אזני ה' כו'

כך גם למעלה, התפשטות כוח החיים היא בריבוי חלוקות של הנבראים — מלאכים ונשמות, בסוגים רבים ובמדרגות שונות — כפי שנאמר: "עיני ה' וכו', "אזני ה' וכו';

שיש מלאכים ונשמות שנקראים כך והתפשטות החיות של כל אחד ואחד כפי מדריגתו ומזגו ותכונתו נק' בשם אדם שהוא בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין].

שהרי יש מלאכים ונשמות הנקראים כך. התפשטות כוח החיים של כל אחד ואחת, לפי מדרגתו, מזגו ותכונתו, נקראת בשם אדם, והיא בחינת ממלא כל עלמין.

ולכן כתיב כמראה אדם ולא בחי' אדם עצמו ממש [ועמ"ש עוד מזה בפ' משפטים קכ"ב א' ועמ"ש בד"ה ויראו כו' ותחת רגליו כו' ע"ש].

ולכן נאמר "כמראה אדם", ולא בחינת האדם עצמו ממש. [ועיינו עוד בעניין זה בפרשת משפטים, קכ"ב ע"א, וכן במה שנכתב במאמר המתחיל "ויראו" וכו', "ותחת רגליו" וכו'; עיינו שם].

13 והנה חיות הנמשך לבחי' ומדריגה זו להיות ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ולהחיות רוח שפלים הוא מבחי' מוצא פי ה' הוא מקור עליון וראשיתא דכולא בחי' סוכ"ע ונק' רצון העליון

והנה, החיות הנמשכת לבחינה ולדרגה זו, להיות ממלא כל עלמין ולהחיות "רוח שפלים", היא מבחינת "מוצא פי ה'", שהוא המקור העליון ו"ראשית הכול" — בחינת סוכב כל עלמין, ונקרא רצון העליון.

כי אית רצון ואית רצון העליון הוא פי' שעליון על כל העולמות שאינו יכול להתלבש תוך עלמין כלל

כי יש רצון ויש רצון. "רצון העליון" פירושו שהוא עליון מכל העולמות, ואינו יכול להתלבש בעולמות כלל,

שהוא סתימא דכל סתימין ולית מחשבה תפיסא ביה כלל ורצון התחתון הוא מה שמתלבש תוך עלמין כו', והנה רצון העליון הוא מקור התורה והמצוות,

שהרי הוא "סתימא דכל סתימין" ו"לית מחשבה תפיסא ביה כלל"; ואילו הרצון התחתון הוא זה שמתלבש בעולמות וכו'. והנה, רצון העליון הוא מקור התורה והמצוות.

ולכן נק' לחמי ורעיתי פרנסתי שע"י אתערותא דלתתא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] להמשיך חיות ממקור וחיי החיים מבחי' סוכ"ע לבחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ואתעדל"ת [ואתערותא דלתתא] זו הוא ע"י מעשה המצוות דוקא בעשייה גשמיות,

ולכן הוא נקרא "לחמי" ו"רעיתי פרנסתי": באמצעות אתערותא דלתתא באה אתערותא דלעילא, להמשיך חיות ממקור וחיי החיים, מבחינת סוכב כל עלמין לבחינת ממלא כל עלמין. ואתערותא דלתתא זו נעשית דווקא על ידי מעשה המצוות בעשייה גשמית,

וגם ע"י דבור התורה דעקימת שפתים הוי מעשה משא"כ הרהור לאו כדיבור דמי והרהור לא עביד מידי מפני שכח המעשה והדבור נלקח

וגם על ידי דיבור התורה, שהרי "עקימת שפתים הוי מעשה"; מה שאין כן הרהור, שאינו כדיבור, ו"הרהור לא עביד מידי". שכן כוח המעשה והדיבור נלקח

מכח האכילה שאוכל שעי"ז מתחזק כחו לדבר ולעשות וכח האכילה בשרשו ומקורו הוא יותר גבוה ונעלה מאשר תוכל נפשו שאת לפי מקור חוצבו כנ"ל.

מכוח האכילה שהוא אוכל, שבאמצעותה מתחזק כוחו לדבר ולעשות. וכוח האכילה, בשורשו ובמקורו, גבוה ונעלה יותר ממה שנפשו יכולה לשאת לפי מקור חוצבה, כנזכר לעיל.

14 וכך יוכל להיות עי"ז אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] ממעלה מעלה מבחי' סוכ"ע וכן מעשה המצות עצמן כגון אתרוג ולולב כו'

וכך יכולה להתעורר באמצעות זאת אתערותא דלעילא, מן המדרגה הגבוהה ביותר, מבחינת סוכב כל עלמין. וכך גם מעשה המצוות עצמן, כגון אתרוג ולולב כו':

שהאתרוג הוא מאכל בפ"ע [בפני עצמו] וכן הלולב הוא צומח עכ"פ [על כל פנים] ויש להם מעלה יתירה שבהם ועל ידם יומשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מבחינה עליונה וגבוהה מאד.

שהרי האתרוג הוא מאכל בפני עצמו, וגם הלולב הוא, לכל הפחות, צומח; ויש בהם מעלה יתרה, שבהם ועל ידם תימשך אתערותא דלעילא מבחינה עליונה וגבוהה מאד.

15 וכן צמר הציצית ומעות הצדקה וכו' משא"כ הרהור ומחשבה הוא בחינת חשב מ"ה [שם מ"ה] שהוא בחי' אדם עצמו ואין כח לאתערותא זו להמשיך חיים עליונים כל כך.

וכך גם צמר הציצית ומעות הצדקה וכו'. לעומת זאת, הרהור ומחשבה הם בחינת "חשב מ"ה", שהיא בחינת האדם עצמו, ואין בכוחה של אתערותא זו להמשיך חיות עליונה במידה כזאת.

וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה"ז מכל חיי העוה"ב [העולם הבא] כי העוה"ב [העולם הבא] הוא שנהנים מזיו השכינה הוא זיו והארה מרובה ותוספת

וזהו [פירוש] "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא". שכן העולם הבא הוא המקום שבו "נהנים מזיו השכינה", שהוא זיו והארה מרובים ותוספת

תענוג הנשמות בגילוי בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הנק' בשם שכינה ששוכן ומתלבש בעולמות והנה הכח והחיות הנמשך לבחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] מבחי' סוכ"ע הוא נעשה ע"י תשובה ומע"ט [ומעשים טובים] כנ"ל.

בתענוג הנשמות, המתגלות בבחינת ממלא כל עלמין, הנקראת בשם שכינה, מפני שהיא שוכנת ומתלבשת בעולמות. והנה, הכוח והחיות הנמשכים לבחינת ממלא כל עלמין מבחינת סוכ"ע כל עלמין נעשים על ידי תשובה ומעשים טובים, כנזכר לעיל.

נמצא שהם העושים הזיו והתענוג שבג"ע [שבגן עדן]. ולכן גדלה מעלתם מכל חיי העוה"ב [העולם הבא] שהם הם הממשיכים חיי העוה"ב [העולם הבא] כנ"ל:

נמצא שהם הגורמים לזיו ולתענוג שבגן עדן. ולכן מעלתם גדולה מכל חיי העולם הבא, שהרי הם עצמם הממשיכים את חיי העולם הבא, כנזכר לעיל:

16 והנה לפי שהתורה והמצות הם בחי' רצון העליון לכך יש להם כח להמשיך לנפש האדם ג"כ בחי' רצון העליון

והנה, מאחר שהתורה והמצוות הן בחינת הרצון העליון, יש להן כוח להמשיך גם בנפש האדם בחינה של רצון עליון.

כי גם בנפש האדם למטה ג"כ אית רצון ואית רצון שיש שמעורר את רצון והאהבה הטבעית המסותרת שבנפשו לגלותה מההעלם אל הגילוי לדבקה בו ית' מחמת התבוננות בגדולתו ית' המחיה חיים

כי גם בנפש האדם שלמטה יש "רצון ויש רצון". יש מצב שבו האדם מעורר את הרצון ואת האהבה הטבעית המסותרת בנפשו, כדי להוציאה מן ההעלם אל הגילוי ולהידבק בו יתברך, באמצעות התבוננות בגדולתו יתברך, המחיה את החיים,

שהוא ממכ"ע [ממלא כל עלמין] כאשר תוכל נפשו שאת כל חד וחד לפום שיעורא דיליה והוא בחינת וכול נפשך.

שהוא ממלא כל עלמין, במידה שנפשו יכולה להכיל, "כל אחד ואחד לפי שיעורו"; וזוהי בחינת "ובכל נפשך".

אך יש רצון שהוא למעלה הימנו ומבקשי ה' יבינו כל שלפעמים תתלהב ותתלהט הנפש באהבה רבה עזה ועצומה בבחי' ובכל מאדך מאד יותר מכדי מדת הנפש בהשגתה באור פני ה'

אך יש רצון שהוא למעלה ממנו, וכפי שנאמר: "ומבקשי הוי' יבינו כל" — שלפעמים הנפש מתלהבת ונעשית ללהבה של אהבה רבה, עזה ועצומה, בבחינת "ובכל מאדך": הרבה מאוד מעבר למידת הנפש בהשגתה את אור פני ה',

אלא מחמת ביטול השגתה דלית מחשבה תפיסא ביה סתימא דכל סתימין והוא בחי רעותא דליבא דלית מחשבה תפיסא ביה

אלא מחמת ביטול השגתה, שהרי "לית מחשבה תפיסא ביה", סתום כל הסתומים. וזוהי בחינת רצון הלב, שאין מחשבה יכולה לתפוס בו,

והוא בחי אהבה רבה שלמעלה מעלה מהעולמות שאינה יכולה להתלבש תוך עלמין אלא כמו שכתוב מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ.

וזוהי בחינת אהבה רבה שלמעלה מעלה מן העולמות, שאינה יכולה להתלבש בתוך העולמות, אלא היא ככתוב: "מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ".

משא"כ האהבה הבאה מחמת התבוננות והשגה בגדולתו יתברך נק' אהבת עולם כנודע ואהבה רבה זו שהיא בחינת רעותא דליבא היא באה מלמעלה על ידי התורה והמצוות

לעומת זאת, האהבה הבאה מתוך התבוננות והשגה בגדולתו יתברך נקראת אהבת עולם, כידוע. ואהבה רבה זו, שהיא בחינת רצון הלב, באה מלמעלה באמצעות התורה והמצוות,

שהם הם רצון העליון רצונו וחכמתו ית' [וכמ"ש ג"כ לעיל מזה ע"פ מי מנה עפר יעקב וע"פ ועתה יגדל נא].

שהן עצמן הרצון העליון — רצונו וחכמתו יתברך. [וכפי שנכתב גם לעיל בעניין הפסוק "מי מנה עפר יעקב" ובעניין הפסוק "ועתה יגדל נא"].

17 וזו היא בחינת הלחם והמזון שנעשה לנפש האדם ע"י התורה והמצוות שהמוצא פי ה' שהוא מקור

התורה והמצוות עליו יחיה האדם ותחיה נפשו במקור וחיי החיים ית' דלית מחשבה תפיסא ביה כו',

וזוהי בחינת הלחם והמזון שנוצרים לנפש האדם באמצעות התורה והמצוות: "כי מוצא פי הוי", שהוא מקור התורה והמצוות, "עליו יחיה האדם", ונפשו תחיה במקור וחיי החיים יתברך, ש"לית מחשבה תפיסא ביה" וכו'.

ואין רעותא דליבא זו באה דוקא מחמת ההתבוננות איך שהתורה נותנת חיים ואיך נמשך החיות רק

ורעותא דליבא זו אינה באה דווקא מתוך התבוננות באופן שבו התורה מעניקה חיים ובאופן שבו נמשכת החיות, אלא

כמו המאכל שמחיה את האדם בגשמיות אף אם אינו מבין האיך המאכל מתעכל ונהפך לדם ואיך תשוב להיות בשר כבשרו ואיך הוא כח הדוחה הפסולת כו'

בדומה למאכל שמחיה את האדם בגשמיות, אף אם אינו מבין כיצד המאכל מתעכל ונהפך לדם, כיצד הוא נהפך לבשר כבשרו, וכיצד פועל הכוח שדוחה את הפסולת וכו',

אלא ממילא יחיה האדם כך בחי' רעותא דליבא זו נמשכה מאליה וממילא ע"י קיום התורה והמצוות. אלא האדם חי מאליו וממילא; כך גם בחינת רעותא דליבא זו נמשכת מאליה וממילא באמצעות קיום התורה והמצוות.

18 וזהו אשר קדשנו במצותיו שע"י המצות נמשך קדושה עליונה מבחי' קדוש ומובדל דהיינו מה שאינו יכול להתלבש תוך עלמין הוא בחי'

וזהו [פירוש] "אשר קדשנו במצותיו": באמצעות המצוות נמשכת קדושה עליונה מבחינת "קדוש ומובדל" — כלומר, מן הבחינה שאינה יכולה להתלבש בתוך העולמות, שהיא בחינת

רצון העליון כנ"ל לקדש אותו ג"כ שיומשך לנפש האדם גילוי הארה זו בנפשו להיות האהבה ורצון העליון שבנפש שהוא בחינת רעותא דליבא ואהבה רבה הנ"ל.

הרצון העליון, כפי שנתבאר לעיל — לקדש גם אותו, כלומר, שהארת גילוי זו תימשך אל נפש האדם, לתוך נפשו, כך שתהיה בו האהבה והרצון העליון שבנפש, שהם בחינת רעותא דליבא ואהבה רבה שהוזכרו לעיל.

וזהו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלקיכם שע"י המצות יהיה שורה בכם קדושה העליונה ממש להיות קדושה זו שוה לאלקיכם

וזהו [פירוש] "ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלקיכם": באמצעות המצוות תשרה בכם ממש הקדושה העליונה, עד שקדושה זו תהיה שווה לאלקיכם.

(ועמ"ש בפ"י לשון קדושה ע"פ מקושש עצים בפ' שלח) וזהו ענין הברכה ברוך הוא המשכה להיות הוי' שמהווה כל הויות

(ועיינו במה שנכתב על פירוש המונח "קדושה" במאמר על הפסוק "מקושש עצים" בפרשת שלח.) וזהו ענין הברכה: "ברוך" פירושו המשכה, כדי שתהיה הוי', המהווה את כל ההויות,

דהיינו שרש ומקור כל ההתהוות שיהיה בחי' אלקינו שיתאחד עמנו באחדות אחד למהוי אחד באחד ע"י אשר

כלומר, שורש ומקור כל ההתהוות, שיהיה בבחינת "אלקינו" ויתאחד עמנו באחדות אחת, "למהוי אחד באחד", באמצעות "אשר",

שהוא בחי' עונג העליון שמשם נמשך להיות קדשנו בקדושתו ממש ע"י מצות יו בקדש העליון שהוא למעלה מעלה מבחי' עלמין שמזה נמשך רעותא דליבא לנפש

שהוא בחינת התענוג העליון, שממנו נמשכת בחינת "קדשנו" בקדושתו ממש, באמצעות "מצותיו" — מצוות יו"ד"ו — בקודש העליון, שלמעלה לאין ערוך מבחינת העולמות; וממנו נמשכת רעותא דליבא לנפש.

ואזי נקרא נפש האדם עצמה בחינת אחר לגבי רעותא דליבא הנמשך לו שהוא בחי' קדם מקדמונו של עולם:

ואזי נפש האדם עצמה נקראת בחינת "אחר" ביחס לרעותא דליבא הנמשכת אליו, שהיא בחינת "קדם", מקדמונו של עולם.

19 קיצור. פי' אקב"ו [אשר קדשנו במצותיו וצונו] כי חיות כל העולמות הוא רק מבחי' מלכותו ית' אבל במהותו ועצמותו ית' לית מחשבה תפיסא וזהו ענין קדוש מובדל.

סיכום. פירוש "אשר קדשנו במצותיו וציונו": החיות של כל העולמות היא רק מבחינת מלכותו יתברך, אך במהותו ובעצמותו יתברך "לית מחשבה תפיסא ביה" — שום מחשבה אינה יכולה לתפוס בו. זהו ענין הקדושה: מובדל.

וע"י התומ"צ [התורה ומצות] נמשך מקדושה זו ממש כי הנה כתיב לכו לחמו בלחמי ופי' לחמי היינו דכמו שהאדם מקבל חיות מהלחם לפי ששרשו מבחינת מוצא פי ה' מוצא היינו מקור.

ועל ידי התורה והמצוות נמשכת מקדושה זו ממש. הרי נאמר: "לכו לחמו בלחמי". פירוש "לחמי" הוא, שכמו שהאדם מקבל חיות מן הלחם משום ששרשו מבחינת "מוצא פי הוי" — "מוצא" פירושו מקור —

כן בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] הנק' כמראה אדם נמשך לבחינה זו חיות מבחי' רצון עליון הסוכ"ע והיינו ע"י התורה ומצות שנתלבשו בעשייה שבהן ועל ידן נמשך רצון העליון וזהו ענין רעיתי פרנסתי ולחמי. כך גם בחינת ממלא כל עלמין, הנקראת "כמראה אדם", מקבלת חיות מבחינת הרצון העליון, סובב כל עלמין. הדבר נעשה באמצעות התורה והמצוות שהתלבשו בעשייה, ובהן ועל ידן נמשך הרצון העליון. וזהו ענין "רעייתי, מפרנסתי ו"לחמי".

ומהמשכה זו נמשך ג"כ לנפש האדם בחינת רצון העליון לבא לבחינת ובכל מאדך אהבה רבה וזהו אק"ב [אשר קדשנו במצותיו] והייתם קדושים:

ומהמשכה זו נמשך גם לנפש האדם הרצון העליון, כדי שתגיע לבחינת "ובכל מאדך" — אהבה רבה. וזהו [פירוש] "אשר קידשנו במצוותיו" ו"והייתם קדושים".

20 ד והנה קדושה זו מביאה לידי ענוה שהיא שפלות האדם בערך נפשו ונשמתו יען אשר אין חיות ושפע לנפשו ממקור ומוצא פי ה' אלא ע"י דברים שפלים גשמיים ממש

4. והנה קדושה זו מביאה לענווה, שהיא תחושת שפלותו של האדם מצד נפשו ונשמתו, שכן אין לנפשו חיות ושפע ממקור וממוצא פי ה' אלא באמצעות דברים שפלים, גשמיים ממש,

כמו האתרוג וצמר הציצית וקלף התפילין וכה"ג [וכהאי גוונא] כל מצות מעשיות או ע"י הדבור בהם הוא ת"ת [תלמוד תורה] וכו' וענוה זו מביאה לידי יראת חטא

כגון האתרוג, צמר הציצית וקלף התפילין, וכן כל המצוות המעשיות; או באמצעות דיבור עליהם, כלומר לימוד תורה, וכו'. וענווה זו מביאה לידי יראת חטא.

[בר"ח] [בראשית חכמה] שער הענוה פ"א הביא דענוה איהי שכינתא עילאה. והנה פ"י וענין שכינתא עילאה נתבאר בד"ה שיר השירים שהוא ענין הביטול דיחודא עילאה.

[בראשית חכמה, שער הענווה, פרק א, מביא שענווה היא השכינה העליונה. והנה משמעותה ועניינה של השכינה העליונה נתבארו במאמר הפותח במילים "שיר השירים": זהו עניין הביטול של יחודא עילאה.

ועפ"י [ועל פי זה] י"ל [יש לומר] פ"י ענוה היינו שהוא מחזיק עצמו לאין ממש כמו שהוא קמ"י [קמיה] ית' דכולא קמ"י [קמיה] כלא חשיב ועמ"ש בד"ה קטנתי מכל החסדים. ועמ"ש בד"ה ארץ הרים ובקעות בענין חותם שוקע ביטול ענוה שלמעלה מהאהבה.

ועל פי זה אפשר לומר שענווה פירושה שהאדם מחזיק את עצמו לאין ממש, כפי שהוא לפניו ית', שהרי הכול לפניו כלא חשיב. וראו מה שנכתב במאמר הפותח במילים "קטנתי מכל החסדים". וראו מה שנכתב במאמר הפותח במילים "ארץ הרים ובקעות", בענין "חותם שוקע": ביטול של ענווה, שהוא למעלה מן האהבה.

ועפ"י [ועל פי זה] א"ש [אתי שפיר] מ"ש בספרים בענין ענוה שהיא ביטול והכנעה להקב"ה דלכאורה אינו מובן וכי צריך לומר זה שהאדם בריה שפלה ואפלה יקטין א"ע [את עצמו] לגבי הבורא ית'.

ועל פי זה מובן היטב מה שכתוב בספרים בענין הענווה, שהיא ביטול והכנעה להקדוש ברוך הוא. לכאורה אין הדבר מובן: האם צריך לומר שהאדם, ברייה שפלה ואפלה, צריך להקטין את עצמו לעומת הבורא ית'?

אכן לפי הנ"ל אי"ש [אתי שפיר] דפי' וענין ענוה זו דשייך מהאדם לגבי הקב"ה היינו שלא יהיה תופס מקום כלל אלא כלא חשיב ממש. ועד"ז נאמר במשה והאיש משה ענו מאד כי במשה נאמר ונחנו מה ועיין בגמרא)

אכן, על פי מה שנאמר לעיל הדבר מוכן היטב: משמעותה ועניינה של ענוה זו, השייכת ביחס שבין האדם לקדוש ברוך הוא, הם שהאדם לא יתפוס מקום כלל, אלא ייחשב לאין ממש. ועל דרך זו נאמר במשה: "והאיש משה ענו מאד", שהרי על משה נאמר "ונחנו מה". ועיין בגמרא)

(ספ"ו דחולין דפי"ט א') גדול מה שנאמר במשה כו' שביטול דמשה היה למעלה מבחינת הביטול דואנכי עפר ואפר כי הוא מ"ה [שם מ"ה] ממש וזהו עניו מאד ועיין בפ' שלח (קס"ג סע"ב [סוף עמוד ב]).

(סוף פרק ו בחולין, דף פט ע"א): "גדול מה שנאמר במשה" וכו': הביטול של משה היה למעלה מבחינת הביטול שבאמירת "ואנכי עפר ואפר", שכן הוא היה בבחינת מה ממש. וזהו משמעות "ענו מאד". ועיין בפרשת שלח (קס"ג, סוף ע"ב).

והנה שכינתא עילאה היא בינה ולפ"ז [ולפי זה] וענוה מביאה לידי יראת חטא הוא בחי' חכמה שהיא יראה עילאה.

והנה השכינה העליונה היא בינה, ועל פי זה "וענוה מביאה לידי יראת חטא" היא בחינת חכמה, שהיא יראה עילאה.

ורבי"ל [ורבי יהושע בן לוי] דס"ל [דסבירא ליה / דסבירא להו] ענוה גדולה מכולן י"ל [יש לומר] זהו כמ"ש ברי"ח שם ועוד ימצא הענוה אפילו בכתר כו' והוא נקרא אין להיותו מחשיב עצמו לאין נגד המאציל עכ"ל [עד כאן לשונו].

ולדעת רבי יהושע בן לוי, הסובר ש"ענוה גדולה מכולן", אפשר לומר שזהו כפי שכתוב שם בראשית חכמה: "ועוד, הענוה נמצאת אפילו בכתר וכו', והוא נקרא אין, משום שהוא מחשיב את עצמו לאין לעומת המאציל". עד כאן לשונו.

21 ועמ"ש בביאור ע"פ מי מנה בענין אוכם הוא קדם כו' וזהו ענין ישת חשך סתרו.

ועיין במה שנכתב בביאור על הפסוק "מי מנה", בענין "אוכם הוא קדם" וכו'; וזהו ענין "ישת חשך סתרו".

ועמ"ש מענין ענוה סד"ה שוש אשיש כי הנה את זה לעומת זה עשה האלקים שכמו שבקדושה עשיית המצות הוא מעלה את האדם

ועיין במה שנכתב בעניין הענוה, בסוף המאמר המתחיל "שוש אשיש". הרי "את זה לעומת זה עשה האלקים": כשם שבקדושה, קיום המצוות מרומם את האדם

להמשיך חיים עליונים מבחי' רצון העליון כמ"כ [כמו כן] להיפך בעבירה כתיב ונכרתה הנפש ההיא מלפני אני ה' פי' אני ה' מה

להמשיך חיים עליונים מבחינת הרצון העליון, כך גם להפך: על עבירה נאמר "ונכרתה הנפש ההיא מלפני, אני הוי". פירוש "אני הוי" הוא ש...

שהוא מהווה כל היות להחיות כל העולמות וכל הנבראים ומלפני כלומר למעלה מבחי' ומדריגה זו שם מגיע הפגם והעונש של העבירה שהכרת תכרת בשרש כל השרשים וצריך להיות לאדם יראת חטא.

...מהווה את כל ההוויות, כדי להחיות את כל העולמות ואת כל הנבראים; ו"מלפני" פירושו למעלה מבחינה ומדרגה זו. שם מגיעים הפגם והעונש של העבירה, עד ש"הכרת תכרת" בשורש כל השורשים. ועל האדם להיות ירא חטא.

פי' יראה מחמת החטא והחסרון והפגם שנעשה למעלה כ"כ [כל כך] וחטא הוא לשון חסרון ופגם שלשון חטא נופל אפילו על ביטול מ"ע [מצות עשה] ודקדוקי סופרים שעכ"פ [שעל כל פנים] יש חסרון ופגם. משא"כ עון הוא על ל"ת [לא תעשה] כו'.

כלומר, יראה מחמת החטא, והחסרון והפגם שנגרמים למעלה במידה רבה כל כך. "חטא" הוא לשון חסרון ופגם, והמונח "חטא" חל אפילו על ביטול מצוות עשה ועל דקדוקי סופרים, שכן בכל זאת יש בכך חסרון ופגם; מה שאין כן "עוון", שחל על איסורי לא תעשה וכו'.

22 והנה יראת חטא בבחינה זו באה אחר ענוה וקדושה דוקא דהיינו אחר שיתקדש בקדושה העליונה הבאה מלמעלה ע"י המצות ויבא למדרגת ענוה שיכיר שפלות נפשו

והנה, יראת חטא במובן זה באה דווקא לאחר ענוה וקדושה — כלומר, לאחר שאדם מתקדש בקדושה העליונה הבאה מלמעלה באמצעות המצוות, ומגיע למדרגת הענוה, מתוך הכרה בשפלות נפשו;

אזי יכיר וירגיש ג"כ בזה לעומת זה כמה גדול עונש החטא והפגם שמגיע למעלה ויהיה לו יראה גדולה מחמת החטא והפגם (ועמ"ש עוד בפ"י וענין יראת חטא בד"ה אלה מסעי).

אזי יכיר וירגיש גם, מתוך זה — "זה לעומת זה" — עד כמה גדול עונשו של החטא והפגם שהוא גורם למעלה, ותהיה לו יראה גדולה מפני החטא והפגם. (וראו עוד כמה שכתוב על פירוש ומשמעות יראת חטא במאמר הפותח במילים "אלה מסעי").

אך קדושה וענוה זו אינה באה אלא אחר מדרגות הפרישות שהוא להפריד הרע שבנפש הבהמית מקליפות נוגה וקדש את עצמך במותר לך

אך קדושה וענוה אלה באות רק לאחר מדרגות הפרישות, שעניינה להפריד את הרע שבנפש הבהמית מקליפות נוגה, ולקיים "קדש את עצמך במותר לך";

והוא בחינת תשובה תתאה כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] תשובה ומע"ט [ומעשים טובים] כו' שכלא תשובה תחלה אין המעשים טובים ומאירים מלשון את האור כי טוב כו'.

וזו בחינת תשובה תתאה, כדברי רבותינו ז"ל: "תשובה ומעשים טובים" וכו'; כי בלי תשובה תחילה, המעשים אינם "טובים" ומאירים — על פי הלשון "את האור כי טוב" וכו'.

23 ועם כל הנ"ל יובן מ"ש וידבר משה אל ראשי המטות פ"י מטות כענין מטה כלפי חסד

ועל פי כל האמור יובן מה שנאמר: "וידבר משה אל ראשי המטות". "מטות" הוא מלשון "מטה כלפי חסד",

שהוא ענין להטות ולהפוך המדות שבנפש שיהי' [שיהיה] כלפי חסד ואהבת את ה' לדבקה בו והמטים ומהפכים הם בחינת הראשים

כלומר, עניינו להטות ולהפוך את המדות שבנפש, שיהיו כלפי חסד, ולקיים "ואהבת את הוי"י ו"לדבקה בו". והמטות והופכות אותן הן בחינת ה"ראשים",

שהם בחינת רעותא דליבא שנמשך מבחינת משה הוא בחינת דעת עליון וקדש העליון שלמעלה מעלה מבחינת עלמין ובחי' משה הוא המנהיג

שהם בחינת רצון הלב, הנמשך מבחינת משה, שהיא בחינת דעת עליון והקדושה העליונה, שלמעלה מעלה מבחינת העולמות. ובחינת משה היא המנהיג,

(כי וידבר מלשון ידבר עמים תחתינו לשון הנהגה) וממשיך בחינה זו להיות רעותא דליבא (ועיין עוד מענין ראשים בפ' פנחס) (דרנ"ג ע"ב) ע"פ שאו שערים ראשיכם גם

(שכן "וידבר" הוא מלשון "ידבר עמים תחתינו", לשון הנהגה), והוא ממשיך בחינה זו להיות רצון הלב. (ועיינו עוד בעניין ה"ראשים" בפרשת פינחס) (דף רנ"ג ע"ב), על הפסוק "שאו שערים ראשיכם". גם

כי משה הוא בחי' ונחנו מ"ה [מה] בחי' עניו מאד ולכן וידבר משה כוי' ועמ"ש סד"ה משה ידבר וסד"ה מראיהם ומעשיהם:

משה הוא בחינת "ונחנו מה", בחינת "עניו מאד", ולכן נאמר "וידבר משה" כוי'. ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "משה ידבר", ובסוף המאמר המתחיל "מראיהם ומעשיהם".

24 קיצור. ענין קדושה מביאה לידי ענוה וענוה מביאה לידי יראת חטא. וענין וידבר משה אל ראשי המטות):

סיכום: עניין "קדושה מביאה לידי ענוה, וענוה מביאה לידי יראת חטא"; וכן עניין "וידבר משה אל ראשי המטות".

25 ה' לאמר זה הדבר כוי'. וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] שכל הנביאים נתנבאו בכה נוסף עליהם משה שנתנבא בזה כוי'.

5. "לאמור: זה הדבר" כוי'. וחכמינו ז"ל אמרו שכל הנביאים התנבאו בלשון "כה", ואילו משה עלה עליהם בכך שהתנבא בלשון "זה" כוי'.

והענין דכתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו הוא בחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] דכ"ף הדמיון כמו הדמות כוי',

והענין הוא, שנאמר: "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". "כדמותנו" היא בחינת ממלא כל עלמין, שכן הכ"ף מציינת דמיון [כלומר] כמו הדמות וכו';

משא"כ בצלמנו הוא בחי' גילוי עצמותו ית' ממש כביכול (ועיין מזה לקמן בד"ה אלה מסעי הנ"ל ובד"ה כי ביום הזה יכפר).

ואילו "בצלמנו" היא בחינת גילוי עצמותו ית' ממש, כביכול. (ועיינו בעניין זה להלן, במאמר המתחיל "אלה מסעי" הנזכר לעיל, ובמאמר המתחיל "כי ביום הזה יכפר").

והנה ע"י רעותא דליבא למעלה מבחינת כח הנפש נעשה ע"י אתערותא דלעילא גילוי בחינת עצמותו ית' למעלה מבחי' עלמין מה שאינו יכול להתלבש תוך עלמין וכמ"ש ואשים דברי בפ"ך דברי ממש.

והנה, על ידי רצון הלב, שהוא למעלה מבחינת כוח הנפש, מתעוררת על ידי כך אתערותא דלעילא: גילוי בחינת עצמותו ית', שלמעלה מבחינת העולמות, שאינה יכולה להתלבש בתוך העולמות. וכמו שכתוב: "ואשים דברי בפ"ך" — דבריי ממש.

26 והיינו לאמר זה הדבר כו' דהיינו באמירת כאו"א [כל אחד ואחד] פרשה שבתורה או נביאים וכתובים הלכות ואגדות יהיה זה הדבר עצמו שנאמר מאז ומקדם.

וזהו [פירוש] "לאמר: זה הדבר" וכו': כלומר, כאשר כל אחד ואחד אומר קטע מן התורה, או מן הנביאים והכתובים, הלכות ואגדות, הרי זה אותו הדבר עצמו שנאמר לפני זמן רב, מקדם.

כמ"ש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום כו' ודברת בם כו' שהדברים האלה עצמם כמו שכתוב: "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום" וכו', "ודברת בם" וכו' — הדברים האלה עצמם.

שאמר משה באותו יום יהיו אצלך ודברת בם עצמם לפי שע"י בחינת רעותא דליבא נמשך בחינה מה שלמעלה מבחינת עלמין ושם הוא למעלה מן הזמן

שמשאמר באותו יום יהיו אתך, ו"ודברת בם" — באותם הדברים עצמם. זאת, משום שעל ידי בחינת רצון הלב נמשכת בחינה שהיא למעלה מבחינת העולמות, ושם היא למעלה מן הזמן.

(ועמ"ש ע"פ קול דודי הנה זה בא וסד"ה והגדת לבנך בענין בעבור זה וסד"ה בחדש השלישי כו' ביום הזה) ושם היה בחינת נבואתו של משה שהוא היה בחינת קדש העליון למעלה מבחינת עלמין

(ועיינו במה שנכתב על הפסוק "קול דודי הנה זה בא", ובסוף המאמר הפותח במילים "והגדת לבנך", בעניין "בעבור זה", ובסוף המאמר הפותח במילים "בחדש השלישי" וכו', בעניין "ביום הזה"). שם הייתה בחינת נבואתו של משה, שהייתה בחינת הקודש העליון, למעלה מבחינת העולמות.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שהיה פרוש מן האשה משא"כ כל הנביאים כו' (ועי' מזה בפ' ויצא) (דקנ"ב ב') ו במק"מ [במקדש מלך] שם ובפ' בראשית (כ"ב א')

ולכן אמרו חז"ל שהוא היה פרוש מאשתו, שלא כמו שאר הנביאים וכו'. (ועיינו בעניין זה בפרשת ויצא) (דף קנ"ב ע"ב), וכן במקדש מלך שם, ובפרשת בראשית (כ"ב ע"א);

וביאר הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' ואתחנן (דר"ס סע"ב [סוף עמוד ב]) גבי רב לך כו' וע' בפ' בלק (קפ"ז ב').

והרמ"ז ביאר זאת בפרשת ואתחנן (דף ר"ס סוף ע"ב), בעניין "רב לך" וכו'. ועיינו גם בפרשת בלק (דף קפ"ז ע"ב).

ומכ"ז [ומכל זה] יובן איך שנבואתו היה מבחינת שלמעלה מגדר זמן שבח"י הזמן אין לו יחס רק במדת מלכותו ית' בח"י כדמותנו בחינת עלמא דנוקבא כו'.

ומכל זה יובן כיצד נבואתו הייתה מבחינה שלמעלה מגדרי הזמן; שכן לבחינת הזמן יש שייכות רק למידת מלכותו יתברך — בחינת "כדמותנו", בחינת עלמא דנוקבא וכו'.

דהיינו כשנעשית מקור לבי"ע ועיין בפ' ויחי (דרמ"ו סע"א [סוף עמוד א] וע"ב) ועמ"ש בד"ה יונתי בחגוי הסלע בפ"י קומי לך רעיתי.

כלומר, כשהיא נעשית מקור לבי"ע. ועיינו בפרשת ויחי (דף רמ"ו סוף ע"א וע"ב), וכן במה שנכתב במאמר הפותח במילים "יונתי בחגוי הסלע", בפירוש "קומי לך רעיתי".

ומשם יובן בתוספת ביאור מש"כ [מה שכתוב] שע"י רעותא דליבא דייקא נמשך שיהיה עסק התורה בבחינת לאמר זה הדבר כו'.

ומכאן יובן ביתר ביאור מה שנכתב: דווקא באמצעות רצון הלב מתאפשר לימוד התורה באופן של "לאמר: זה הדבר" וכו'.

איש כי ידור נדר וגוי עד שידור בדבר הנדור. הענין כי הנה נדרים סייג לפרישות.

"איש כי ידור נדר" וכו': "עד שידור בדבר הנדור". והענין הוא ש"נדרים סייג לפרישות".

27 והנה פרישות הוא להיות קדש א"ע [את עצמו] במותר לך וכדי להיות מדריגה זו נטועה וקבועה בלבו

באמת לאמתו צריך לעשות עצות בנפשו כענין שנתבאר למעלה בענוה שמביאה לידי יראת חטא

והנה פרישות פירושה להיות "קדש עצמך במותר לך". וכדי שמדרגה זו תהיה נטועה וקבועה בלבו באמת לאמיתה, עליו למצוא עצות בנפשו, כפי שנתבאר למעלה בעניין הענוה, המביאה לידי יראת חטא:

דהיינו שישפיל עצמו איך הדבר שרוצה לפרוש ממנו כגון הנודר מן הבשר כו' שהבשר וכיוצא בו הוא גבוה ממנו במעלה בשרשו ששרשו גבוה מאד נעלה מבחי' ומדרגות האדם

כלומר, שישפיל את עצמו [בהתבוננות] בכך שהדבר שממנו הוא רוצה לפרוש — למשל, מי שנודר [להימנע] מבשר וכדומה — גבוה ממנו במעלתו בשורשו, שכן שורשו גבוה ונעלה מאוד, למעלה מבחינת האדם ומדרגותיו,

אלא שבשכירת הכלים נפלו למטה מטה מן האדם בדצ"ח [בדומם צומח חי] אבל מ"מ הרי יש לו יתרון ומעלה שמחיה את האדם והאדם צריך לו

אלא שבשכירת הכלים נפלו למטה מאוד מן האדם, אל הדומם, הצומח והחי. ואף על פי כן יש להם יתרון ומעלה על האדם, בכך שהם מחיים אותו והוא זקוק להם,

והמאכל א"צ [אין צריך / אינו צריך] להאדם ואי לזאת אינו ראוי להורידו כ"כ [כל כך] בגשמיות להיות נהנה ממנו למלאות תאוות גופו ולהיות בזוללי בשר וסובאי יין כ"א להרחיב דעתו לה',

ואילו המאכל אינו זקוק לאדם. ולכן אין זה ראוי להורידו כל כך אל הגשמיות, ליהנות ממנו כדי למלא את תאוות הגוף ולהימנות עם "זוללי בשר וסובאי יין", אלא יש לאוכלו כדי להרחיב את דעתו לעבודת ה'.

וכן דרך הנודרים לש"ש [לשם שמים] הוא מפני שרואים ירידתם מן הדבר שנודרים ממנו שהדבר ההוא גורם להם ירידה והטייה מאחרי ה' והיינו אחר שמורידים הדבר ההוא לגשמיות ממילא ממשיך ומוריד גם את הגוף האדם אחריו

וזו דרכם של הנודרים לשם שמים: הם רואים שהדבר שממנו הם נודרים גורם להם ירידה ומטה אותם מדרך ה'. כלומר, לאחר שהם מורידים את אותו הדבר אל הגשמיות, הוא ממילא מושך ומוריד אחריו גם את גוף האדם.

(ועמ"ש בדי"ה בהעלותך את הנרות בענין ע"ה אסור לאכול בשר ואף דהכא מיירי בת"ח [בתלמיד חכם / בתלמידי חכמים]). מ"מ נהי דאינו אסור מ"מ שייך שירא שלא ירד ממדרגתו (כו') אבל באמת צריך לראות בשרשו איך ששרשו גבוה מאד נעלה.

(ועיין במה שנכתב במאמר המתחיל "בהעלותך את הנרות" בעניין "עם הארץ אסור לאכול בשר". ואף שכאן מדובר בתלמיד חכם, מכל מקום, אף שאין הדבר אסור לו, שייך שירא שמא ירד ממדרגתו וכדומה.) אבל באמת עליו להתבונן בשורשו, ולראות עד כמה שורשו גבוה ונעלה מאוד.

ועי"ז פירש ממנו. ולכן צריך הנודר לומר הרי זה כעולה וכקרבן שהן קודש ודבר הנדור ומופרש בשרשו הגבוה למעלה וכמ"ש

ועל ידי כך הוא פורש ממנו. לכן על הנודר לומר: "הרי זה כעולה" ו"כקרבן", שהם קודש — דבר שנידור ומופרש בשורשו הגבוה למעלה. וכמו שכתוב,

כי יפליא לנדור לשון מופלא ומכוסה כאלו נודר בחיי המלך ששרשם הם חיים העליונים מבחינת סוכ"ע

"כי יפליא לנדור": לשון "מופלא" ומכוסה, כאילו הוא נודר בחיי המלך, ששרשם הם החיים העליונים מבחינת סוכב כל עלמין.

(ועיין מענין נדר בזח"ב [בזהר חלק ב'] יתרו צ"א ב' משפטים קט"ו ב' פנחס דר"ה [דראש השנה] א' ב' ובפרדס ערך נדר ובמא"א [ובמאורי אור] אות נו"ן ס"ט רבות ויצא ר"פ ע' [עייין]

(ועיינו בעניין נדר בזהר חלק ב', יתרו, צ"א ע"ב; משפטים, קט"ו ע"ב; פנחס, דף ר"ה ע"א-ע"ב; ובפרדס, בערך "נדר"; ובמאורי אור, אות נו"ן, סעיף ס"ט; [מדרש] רבה, ויצא, תחילת פרשה ע';

כי תשא פמ"ג נשא פ"י [פרק י' / פרשה י'] ע"פ כי יפליא באיכה בפסוק ישבו לארץ ידמו ובבחי פ' יתרו) ומשם נשתלשלו כל בחיי אורות המקיפים שבעולמות עליונים

כי תשא, פרשה מ"ג; נשא, פרשה י', על הפסוק "כי יפליא"; באיכה, על הפסוק "ישבו לארץ ידמו"; ובבחי, פרשת יתרו). ומשם השתלשלו, חוליה אחר חוליה, כל בחינות האורות המקיפים שבעולמות העליונים,

וגם למטה באדם התחתון בבחינת הכל ודבור היוצא מהפה כידוע ליי"ח (ועמ"ש מזה בד"ה וארשת"ך לי).

וגם למטה, באדם התחתון, בבחינת ההכל והדיבור היוצאים מן הפה, כפי שידוע לידועי ח"ן. (ועיינו במה שנתבאר על כך במאמר המתחיל "וארשת"ך ליי").

וזהו דבר הנדור שמקדיש הקרבן ואמר ה"ז [הרי זה] עולה או שלמים להמשיך בפיו קדושה עליונה מבחי סוכ"ע מקור כל הקדושות וגם הנדרים שהן קונמות הן הקדש

וזהו [פירוש] "דבר הנדור": שהוא מקדיש את הקרבן ואומר "הרי זה עולה" או "שלמים", כדי להמשיך בפיו קדושה עליונה מבחינת האור המקיף את כל העולמות, מקור כל הקדושות. וגם הנדרים שהם קונמות הם הקדש,

כדאיתא בגמרא (וזהו כענין המבואר בד"ה כה תברכו בפ' נשא בפ"י ענין ויקרא האדם שמות כו' להעלות עי"ז ולקדשן במקורן כו' ע"ש וכעין זה הוא ענין קונמות שמתפסו בדבר הנדור וקדוש ועי"ז ממשיך בו קדושה עד שהן הקדש.

כפי שמוכח בגמרא. (וזה דומה לעניין שנתבאר במאמר המתחיל "כה תברכו" בפרשת נשא, בפירוש העניין של "ויקרא האדם שמות" כו' — להעלותם על ידי כך ולקדשם במקורם כו'; עיינו שם. וכעין זה הוא ענין הקונמות: שהוא מקשר אותו לדבר שנדור וקדוש, ועל ידי כך ממשיך בו קדושה, עד שהם הקדש.

והכח הזה בפה האדם הוא ממש כענין הנ"ל דויקרא האדם שמות כו' ועוד נ' לומר כי הכח הזה הוא מעין ודוגמא הכח דלאמר זה הדבר הנזכר לעיל. שנמשך מבחי' וידבר משה אל ראשי המטות כו'.

וכוח זה שבפי האדם דומה ממש לעניין האמור לעיל, "ויקרא האדם שמות" וכו'. ועוד נראה לומר שכוח זה הוא מעין ודוגמא לכוח של "לאמר זה הדבר" הנזכר לעיל, הנמשך מבחינת "וידבר משה אל ראשי המטות" וכו'.

וזהו שייכות ענין וידבר משה כו' לאמר זה הדבר לפ' נדרים ולכן עכשיו שנתמעטו הלבבות צריך לומר בלי נדר וכמ"ש במ"א):

וזהו הקשר בין עניין "וידבר משה" וכו', "לאמר זה הדבר", לבין פרשת נדרים. ולכן, עכשיו, כשנתמעטו הלבבות, צריך לומר "בלי נדר", כפי שנכתב במקום אחר.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likkutei-torah/matos/1

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק